

TAVŞANLAR**Tarla tavşanı (*Lepus europaeus* Pallas)****Ada tavşanı (*Oryctolagus cuniculus* L.)****(Lagomorpha: Leporidae)****1. TANIMI VE YAŞAYIŞI**

Bir av hayvanı olarak tanınan tavşan, gergin vücudu, kısa boynu, yuvarlak başı, uzun arka bacakları, kısa ve yukarı doğru kıvrılmış olan kuyruğu ile karakterize edilir. Üst dudağını ikiye bölen derince bir yarık bulunmaktadır. Bu iki bölüm kalın olup oynak bir durumdadır.

Tarla tavşanı (*Lepus europaeus* Pallas):

Dar, uzun ve ucu yuvarlak olan kulakları, başından daha uzun olup, öne doğru büküldüğünde burun kısmını geçer. Vücudun sırtı kızılımsı sarı kahverenginde, karın kısmı beyazdır. Eti koyuca esmerdir. Yeni doğan yavruların vücudu tüylü ve gözleri açıktır. Tüm vücut uzunluğu 600-800 mm olan tarla tavşanının ağırlığı 3-6 kg'dır (**Şekil 108**).

Ada tavşanı (*Oryctolagus cuniculus* L.):

Kulakları başından daha kısa olup öne doğru büküldüğü zaman burun kısmına erişmez, kulaklarının uçlarında siyah leke yoktur. Sırtın dip kısmı koyu gri, üstü kızılımsı gri ve çevresinde ise çok açık gri veya beyazdır. Eti beyaz renktedir. Yeni doğan yavruların vücudu tüysüz ve gözleri kapalıdır. Tüm vücut uzunluğu 320-450 mm olan ada tavşanının ağırlığı 2-2.5 kg arasında değişmektedir (**Şekil 109**).

Şekil 108. Tarla tavşanı.

Şekil 109. Ada tavşanı.

Akşam üstü güneş batarken beslenmek için yuvalarından çıkarlar. Ada tavşanları, toprak içinde oydukları karışık galeri sistemlerindeki yuvalarında toplu halde yaşarlar. Tarla tavşanları ise toprak içinde galeri açmazlar. Tarlalarda çalılık ve

otluklar arasında yuvalanırlar. Tavşanlar bulunduğu yerde daima etrafı dinleme durumundadırlar. Düşmanlarından saklanarak veya kaçarak korunurlar. Arka ayaklarının ön ayaklarından uzun olması sayesinde yokuşu hızla çıkabilirler. Akşamdan itibaren harekete geçerek beslenmeye başlarlar. Beslenmelerine güneş doğana kadar devam ederler. İlkbahardan sonbahara kadar çiftleşirler. Gebelik süresi 30 gündür. Her defasında 2-10 yavru olmak üzere yılda 2-4 defa doğum yaparlar. Ömürleri 5-8 yıldır.

2. ZARAR ŞEKLİ, EKONOMİK ÖNEMİ VE YAYILIŞI

Tarla tavşanı gıda bulmakta güçlük çektiği kış aylarında, özellikle arazinin karla örtülü olduğu devrede; meyve, kavak ve söğüt fidanlarının gövdelerini kemirerek, çam ve diğer ibre yapraklı fidanların yer seviyesinin üst kısmında kalan tepe sürgünlerini yiyerek kurumalarına sebep olmaktadır (**Şekil 110**).

Şekil 110. Tavşanın ağaç gövdesindeki zararı.

Dağlık ve ormanlık alanlarda yetiştirilen kavun ve karpuzlarda da önemli sayılabilecek derecede zarar yaptığı tespit edilmiştir. Takriben elma büyüklüğünü alan karpuzları kemirmeye başlayan tavşan, bu zararına hasada kadar devam etmektedir. Tavşan tarafından kemirilen kavun ve karpuzlar genellikle çürümekte, çürümeyenlerin ise pazar değeri kalmamaktadır. Zaman zaman lahana, marul ve havuç gibi sebzeleri yiyerek zararlı olan bu hayvan, yonca, çayır ve mera bitkileri ile beslendikten sonra sığır ve koyunların besinlerine ortak olma durumundadır. Karın uzun süre yerde kaldığı seneler tarla tavşanının zararı ekonomik önemdedir.

Ada tavşanı genellikle yabancı otlarla beslenmekle beraber, fazla çoğalmaları halinde bazı kültür bitkilerini yemek ve kemirmek suretiyle zarar yaparlar. Bazı yıllar omcaların kök boğazlarını kemirerek ve yeni aş sürgünlerini yiyerek omcaları kurutacak kadar ekonomik önemde zararlar oluşturmaktadırlar.

Tarla tavşanı, Türkiye'nin hemen her yerinde görülür. Fakat ada tavşanının yalnızca Bozcaada (Çanakkale) ile Fener adası ve Marmara adasında (Bandırma/Balıkesir)'nda yaşadığı tespit edilmiştir.

3. KONUKÇULARI

Elma, armut, kiraz, kavak, söğüt, iğde, çam ve benzeri ağaçların fidanlarında, bağlardaki omcalar ile kavun, karpuz, lahana, marul, hububat, yonca, çayır mera bitkilerinde zarar yapmaktadırlar.

4. DOĞAL DÜŞMANLARI VE ETKİNLİKLERİ

Kurt, vaşak, yabani kedi, tilki, sansar, köpek, çakal, gelincik gibi memelilerle kartal, atmaca gibi yırtıcı kuşlar doğal düşmanlarıdır.

5. MÜCADELESİ

5.1. Kültürel Önlemler

Bağ ve bahçelerin çevresinde hayvanın barınabilmesine yarayacak sık sınır çitleri bırakılmamalı, çevrede görülebilen tavşanlara ait yuva ve galeriler sık sık bozulmalıdır. Fidanların etrafı çeşitli engellerle korunmalıdır. Diğer taraftan yoğun tavşan zararı olan yerlerde avlanması popülasyonun azaltılması bakımından en yararlı bir yöntemdir.

5.2. Biyolojik Mücadele

Doğal dengeyi korumak ve tavşan popülasyonunu zararlı olmayacak düzeyde tutabilmek için doğal düşmanları olan; tilki, kurt, çakal, sansar, gelincik, yabani kedi, köpek, vaşak ve yırtıcı kuşların korunması şarttır.

5.3. Kimyasal Mücadele

5.3.1. İlaçlama zamanı

Tarla tavşanının mücadelesine kemirilen fidanın cinsine ve kemirilmesinin yaygınlığına göre karar verilir. Eğer yaptığı zarar önemli görülüyor ise kaçırıcı bir ilaçla kemirilmesini istemediğimiz ağaçlar ilaçlanır. İlaçlama tavşan zararının görüldüğü zaman yapılır ki bu yurdumuzda genellikle kasım–aralık aylarına isabet eder.

Ada tavşanı tarafından omcaların kök boğazlarında ve yeni aşı sürgünlerinde kemirilmeler görüldüğü zaman mücadele yapılır. Bu zarar genellikle Bozcaada'daki bağlarda mart ayının 2. yarısından sonradır.

5.3.2. Kullanılacak bitki koruma ürünleri ve dozları

Bakanlık tarafından yayınlanan “Bitki Koruma Ürünleri” kitabında tavsiye edilen bitki koruma ürünleri ve dozları kullanılır.

5.3.3. Kullanılacak alet ve makineler

Sırt pülverizatörü veya el fırçası kullanılır.

5.3.4. İlaçlama tekniği

Tavşanlar tarafından kemirilen fidan ve omcaların toprak seviyesinden 1 metre yüksekliğe kadar olan kısımları ilaçlanır. İlacın etiketinde belirtildiği oranda, gerekiyorsa içine yapıştırıcı maddesi konularak karıştırılmalıdır. İlaçlama pülverizatör veya bir fırça ile yapılabilir. İlaçlama yapıldığı günün akşamı don olayının vukua gelmemesi ve ilaçlama yapıldığı sırada ağaçların ıslak olmaması gereklidir.

6. UYGULAMANIN DEĞERLENDİRİLMESİ

İlaçlanmış alandaki ve aynı büyüklükte ilaçlanmamış eş parseldeki tavşan zararı tespit edilir. Bu iki değer oranlanarak etki oranı saptanabilir.